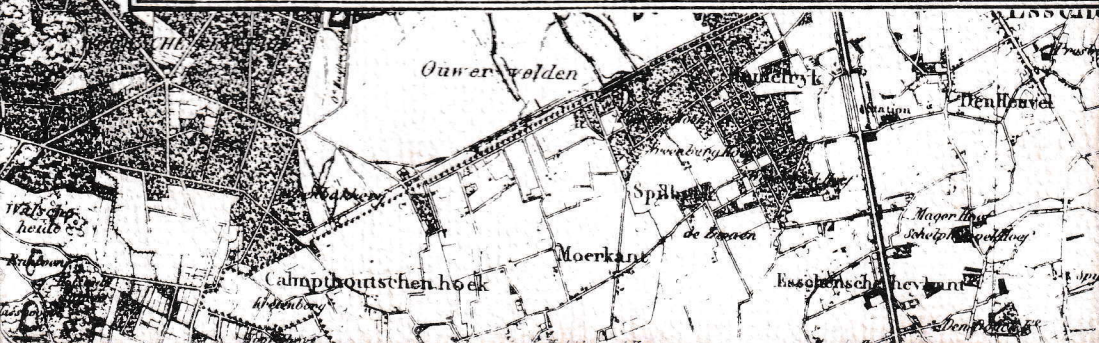




1-'91



Meester Versijp en de bevrijding

Tijdens de bevrijding woonde meester Piet Versijp met zijn vrouw Marie-Louise Christ en hun twee kinderen Johan en Marlies aan de Herelsestraat D 151a, schuin tegenover het Kerkpad en naast het huis van de catechisten. Tijdens de bevrijding, maar met name daarna, heeft mevrouw Versijp 1001 angsten uitgestaan om haar man. Nu, 45 jaar na de oorlog, wil ze haar verhaal kwijt. Voor de bewoners van Heerle uit 1945 en nu een interessante kijk op wat zich in, met name de maanden na de bevrijding, afspeelde. 1)

Mevrouw Versijp kwam zelf in 1938 naar Heerle. Dat gebeurde na haar huwelijk met Piet Versijp die daar dorpsonderwijzer was. "Ik was zelf 26 jaar toen ik daar kwam wonen. En twee jaar na ons huwelijk brak de oorlog uit", vertelt mevrouw Versijp.

In de eerste jaren van de oorlog gebeurde er hoegenaamd niets. Piet was zelfs in die tijd erg bang. Hij wilde niet aan het verzet deelnemen omdat hij het standpunt huldigde dat verzet toch niets uithaalde.

BLOKHOOFD.

Tijdens de oorlog was Piet Versijp aangesteld als blokhoofd. Hij moest samen met een aantal mensen ervoor zorgen dat de wegen vrij bleven en dat er steeds mensen op post waren. Het gebied waar hij werkte was het Zuideinde van Heerle (Ut Zuij-end) en de Vijfhoek. Hij liet bij de gemeente en burgemeester Polydor de Jong weten dat het onmogelijk was om alles te controleren met het beperkte aantal mensen dat hij had. Dat werd beschouwd als tegenwerken van de Duitsers en Versijp kreeg daarop een eigenhandig ondertekende dreigbrief van De Jong met daarin de

GEMEENTE WOUW

No.

WOUW, den 10 September 1944.

Onderwerp:

Bewaking verkeerswegen

Antwoord op brief van:

Lastgeving.

No.

Bijlagen:

Van de Weermachtskommandantur in Bergen op Zoom ontvang ik zoojuist het bevel onmiddellijk burgerpatrouilles in te stellen voor de bewaking van wegen in deze gemeente.

Deze bewaking bestaat in het patrouilleeren langs deze wegen en het daarvan verwijderen en verwijderd houden van alle scherpe voorwerpen.

De bewaking duurt dagelijks van 4 uur des morgens tot 8 uur des avonds.

Ik draag U bij dezen op Uwe blokploeg van de luchtbescherming voor deze diensten onmiddellijk in te schakelen.

U bent persoonlijk verantwoordelijk voor het aan Uwe zorg toevertrouwde weggedeelte.

De Weermacht dreigt met de scherpste repressaillemaatregelen ingeval er zich iets zou voordoen o.a. met het in asch leggen van het dorp.

In verband met den grooten ernst van de zaak kan ik U niet genoege op Uwe verantwoordelijkheid wijzen. Ik doe daarom een dringend beroep op Uwe medewerking om deze aangelegenheid zoo spoedig mogelijk en met de uiterste nauwgezetheid ter hand te nemen.

In dienst moeten Uwe mannen voorzien zijn van een witten armband. Aangesien deze armbanden zij niet ter beschikking staan, moeten de bijgevoegde luchtbeschermingsarmbanden naar links, dus met het opschrift naar binnen, gedragen worden.

Bij aflossing moeten de armbanden overgegeven worden.

Een schema van de bewaking wordt U hierbij tevens toegezonden.

Aan

De Burgemeester van Wouw,

de Blokhoofden van den
Luchtbeschermingsdienst
in de gemeente Wouw.

Brief van NSB-burgemeester Polydoor de Jong aan mr. Versijp in verband met de bewaking van wegen.

4

aanzegging dat hij met zijn leven garant stond voor de veiligheid van de Duitse troepen. Ook werd in die brief de opmerking gemaakt dat als er iets zou gebeuren, het dorp Heerle door de bezetters in as zou worden gelegd. 2) "Na de oorlog kwam gemeentesecretaris Jac. van Wesel naar ons toe om die brief te vragen als bewijslast tegen De Jong, maar mijn man heeft die nooit uit handen gegeven", zegt mevrouw Versijp. "Ik bewaar die brief nu nog steeds". De Jong was dan wel een NSB-burgemeester, maar hij was niet de meest actieve waar het de hulp aan de Duitsers betrof. Mevrouw Versijp noemt als voorbeeld Jac. de Keyser, de slager. Hij moest eigenlijk zijn zaak sluiten, omdat de Duitsers vonden dat Heerle genoeg slagers had. Maar hij had een vrouw en twee jonge kinderen en mede dankzij De Jong behoefde hij niet weg.

VERZET.

Pas nadat de geallieerden al voet op Nederlandse bodem hadden gezet, werd hij actief.

In de voorkamer van de familie Versijp was de telefoon- en radiocentrale van de Duitsers gevestigd (de Funkzentrale). De Oberstabsarzt (arts van de staf) was bij de familie Versijp ingekwartierd en regelmatig werd er daarom in de voorkamer vergaderd. Ook over troepen bewegingen en opstellingen van geschut werd daar gesproken.

"We waren daardoor erg goed op de hoogte, vooral omdat mijn man goed Duits sprak, maar ook met Engels prima uit de voeten kon", vertelt mevrouw Versijp. Toen de Canadezen in Pindorp (Wouwse Plantage) zaten kwam op een bepaald moment Jan Doggen van het café naar meneer Versijp.

"Meester, we hebben de Engelsen aan de telefoon maar we kunnen ze niet verstaan", moet Doggen gezegd hebben.

Versijp ging daarom mee en toen bleek dat de telefoonverbinding nog intact was en dat de Canadezen via die telefoonverbinding contact konden leggen met Heerle. 3)

GEVAARLIJK.

Vanaf dat moment was Versijp eigenlijk een verzetsman geworden, want steeds als hij iets te weten kwam, belde hij

28-3-1942

Waarde heer
Ondergetekenden vertoeft het beledigd, maar dringend;
geen beledigingen te witten over N.S.B.
of Duitse Waermacht.

Daar er anders andere maatregelen getroffen zullen worden.
Er wordt ook dringend verzocht om de kinderen
van de klas een beteren sociale opvoeding te
geven.

Ik wil ik u een in vraag stellen:
Is een marsch, gehouden door de W. A.
niet een officiële marsch?

Of zoals u tegen de kinderen zei:
dat is geen marsch

Hopende dat u in de toekomst
beter op zult letten wat u
tegen de kinderen vertelt
De ondergetekenden
leden der W. A.

Voor Volk en Vaderland *Jan Tui*

Hopende op een beteren toekomst

Een dreigbrief van 2 Wouwse NSB-ers verzonden aan mr.
Withagen, een zwager van mr. Versijp. Ten behoeve van de
privacy zijn de namen der ondertekenaars weggelakt.



mr. Piet Versijp

dat door naar de geallieerden in Wouwse Plantage. "We gingen daarna achter in de tuin staan en nog geen kwartier later hoorden we de voltreffers inslaan. Achteraf bezien was het gevaarlijk en dom wat we deden, want daarmee vestigden we natuurlijk de aandacht van de Duitsers op ons", herinnert mevrouw Versijp zich. Omdat de Duitsers, die zich in het nauw gedreven voelden, eigenlijk niet goed meer wisten wat ze deden, besloten meester Versijp en zijn vrouw dat hij maar even moest 'verdwijnen'. De schuilplaats werd gevonden in het huis van de catechisten. 4) Die woning stond leeg, want de bewoners zaten in de schuilkelder van het klooster. Boven was een kapelletje met een soort grote kist als altaar. Die werd van de muur getrokken en meester Versijp verdween met een pak boterhammen, een fles water en een emmer van de aardbodem. Hij heeft het daar enkele dagen uit moeten houden, totdat de Oberstabarzt met zijn gezelschap uit Heerle vertrokken was en andere Duitsers hun plaats in namen.

GOEDE DUITSERS.

Natuurlijk waren er ook Duitsers die niets van de oorlog moesten hebben. "Toen mijn man 'verdwenen' was, ontdekte de oppasser van de 'Oberstabarzt' waar hij verborgen zat", vertelt mevrouw Versijp. De man had volop kans om hem te verraden. Hij had echter juist bericht gehad dat zijn woonplaats Ludwigshaven gebombardeerd was en dat bij dat bombardement zijn vrouw en zoontje omgekomen waren. Hij vertelde mij in zijn verdriet dat hij vond dat er nu al genoeg bloed gevloeid had. Hulp gaven de Duitsers tegen de tijd dat de bevrijding kwam ook bij de bouw van de schuilkelders. De mensen maakten een gat en legden daar balken en planken op. De Duitsers wezen er op dat er takken, stro en zand op moesten. Daarin zouden rondvliegende granaatscherven blijven steken, terwijl ze door planken en balken heen zouden vliegen. Kapelaan Froger werd gevraagd om dat op de preekstoel af te roepen en samen met de Duitsers ging Versijp daarna de schuilkelders controleren.

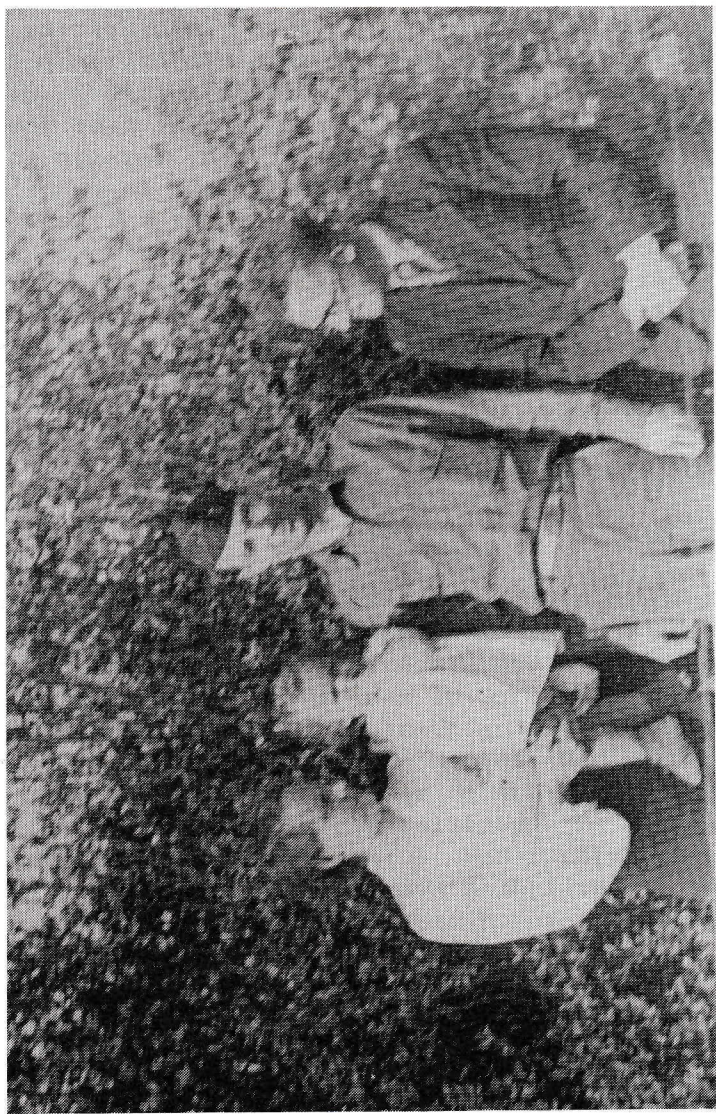


Foto genomen na de bevrijding van Marie-Louise Christ met op haar arm dochter Marlies militair Cleaver en Piet Versijp. Foto: coll. fam. Versijp.

VERNIELZUCHT.

"In die tijd was het ook dat de Duitsers overal zinloze vernielingen aanbrachten", vertelt mevrouw Versijp. "Bij de familie Peijs werden alle weckpotten met inhoud kapot gegooid." Ze was als de dood zo bang dat dat bij haar ook zou gebeuren. Aan haar 'brutaliteit' was het te danken dat er in huize Versijp niets gebeurde. Op een bepaald moment werd er in de voorkamer weer volop vergaderd door de officieren. Mevrouw Versijp stapte tijdens zo'n gesprek de kamer in en vroeg om een boek uit te zoeken.

"Ik weet nog precies welk boek dat was", zegt ze, "Het was een boek van Pieter van de Meer de Walcheren". Tijdens dat uitzoeken stokte het gesprek en mevrouw Versijp nam de gelegenheid te baat om de aanwezigen erop te wijzen dat ze al lang ingekwartierd had gehad en dat er nooit iets kapot was gemaakt. Zij sprak haar vertrouwen uit in de eer van de Duitse soldaat dat dat ook in de toekomst niet zou gebeuren. De Oberst ging staan, salueerde en beloofde op de eer van de Duitse soldaat dat er niets zou gebeuren. "En er was ook niets kapot toen ze vertrokken", zegt mevrouw Versijp. Dat gebeurde wel toen bij de beschieting van het dorp het huis drie voltreffers kreeg.

BEVRIJDING.

En toen kwam het moment waarop de bevrijding in Heerle zich voorgoed aandiende. Het echtpaar Versijp zat toen in een schuilkelder in de doelen van het café van Jan Doggen. Daar was een schuilkelder van zo'n twee bij twee meter. In die kelder zaten ook Wim Doggen, vader en moeder en Ko Stols, To van Ginderen, Piet en Marie-Louise Versijp en hun kinderen Johan en Marlies en nog twee personen die mevrouw Versijp zich niet meer kan herinneren. "Ik was toen al zo'n drie maanden in verwachting van André die op 10 april 1945 werd geboren", herinnert zich mevrouw Versijp. In de Doelen van Jan Doggen waren drie kleine schuilkeiders gemaakt, die allemaal vol mensen zaten. Van de bevrijding zelf zijn mevrouw Versijp ook nog enkele dingen bijgebleven. Ze vertelt over de zoon van veldwachter Muskens die in de bocht bij het binnenrijden van Heerle de

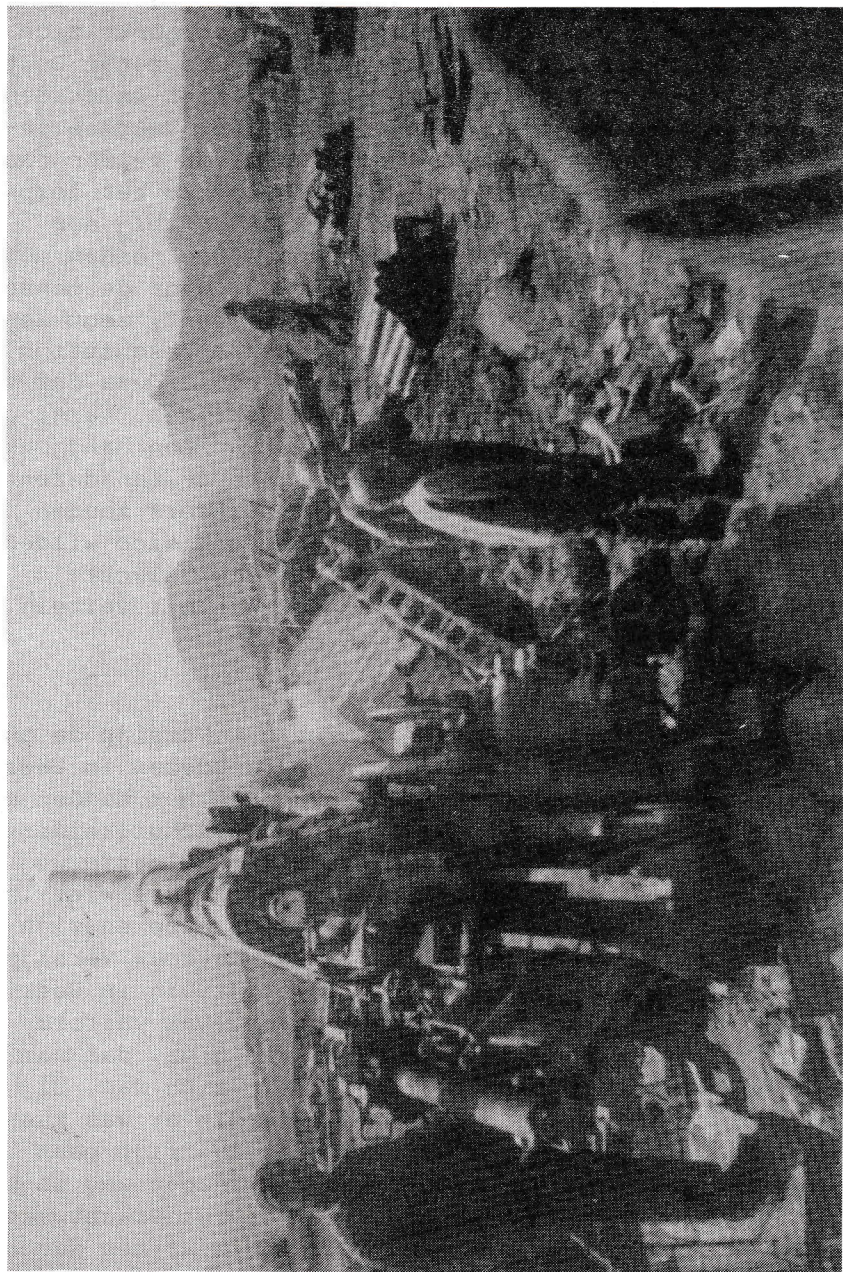


De Schot Cambell tussen dhr. en mevr. Versijp. Cambell
sneuvelde later op het slagveld.

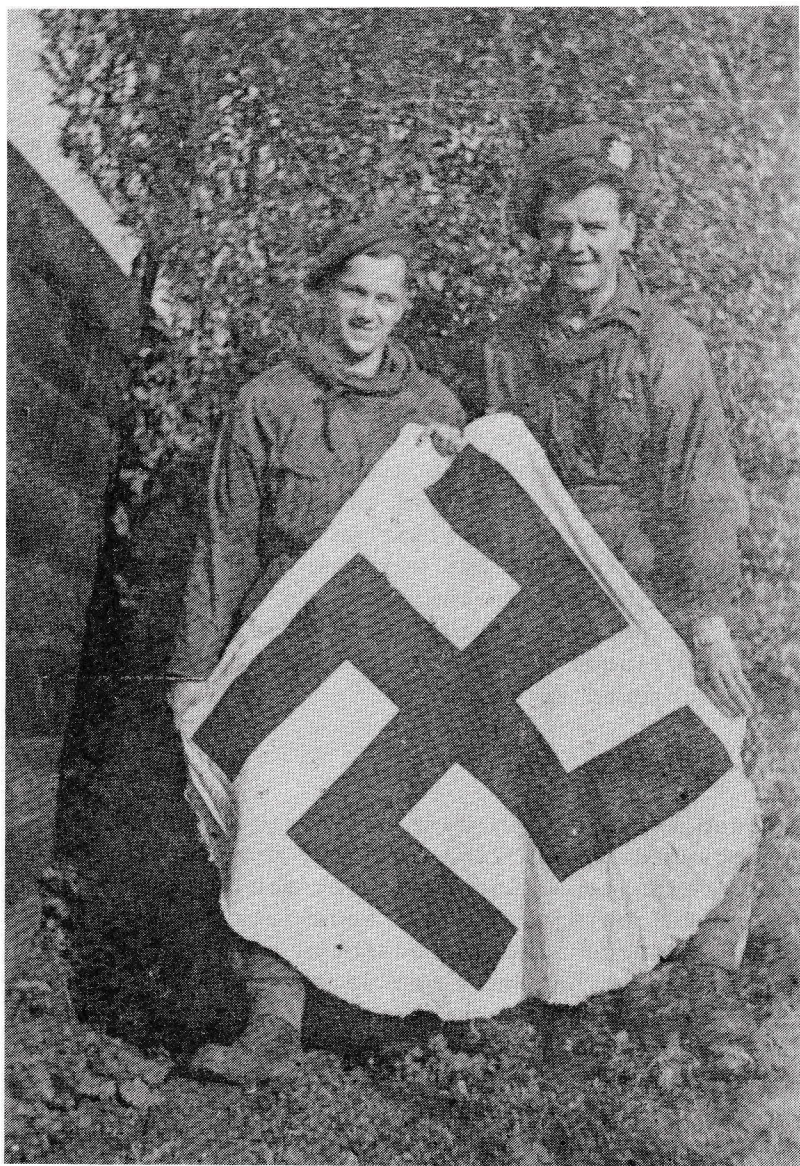
tanks wees op mijnen die in de weg verborgen waren. De tanks reden er in een boog omheen. En ze herinnert zich nog hoe Jo Suijkerbuijk haar vertelde van een jonge Duitser van vijftien of zestien jaar die door zijn kameraden werd voorzien van een stok en een witte lap. Daarmee gewapend werd hij vanuit de Kapelstraat door de velden naar de Canadezen gestuurd die toen vanaf de Roskam het dorp binnentrokken. Ze konden het niet aanzien dat hij nog langer als een volwassene moest vechten. "Die jongen met zijn vlag is in elk geval goed aangekomen, want de mensen uit de Kapelstraat konden hem helemaal volgen", zegt mevrouw Versijp. Ze vertelt ook over de zware beschieting van het dorp Heerle. Later vertelden de bevrijders dat ze twee verschillende inlichtingen hadden gekregen. Versijp had melding gemaakt van de aanwezigheid van een handjevol Duitsers, maar via een ander kanaal hadden de Canadezen te horen gekregen dat er in Heerle 400 Duitsers zouden zitten met 80 stuks geschut. Omdat ze geen risico wilden nemen, volgden zware beschietingen. Wie die 'slechte' informant geweest is, hebben de Canadezen nooit verteld.

ANGST.

Direct na de bevrijding begon voor mevrouw Versijp de angstigste tijd, want nauwelijks waren de Canadezen in Heerle of ze moesten de 'schoolmaster' hebben. Met hem hadden ze contact gehad en hij moest eerst mee om de schuilkelders in het dorp aan te wijzen. Later was hij regelmatig weg en trad hij op als tolk en vertaler. "Het juiste wist ik er toen ook niet van, want hij wilde, voor onze en zijn eigen veiligheid, niets vertellen", zegt mevrouw Versijp. Ze heeft nog een foto van haar man in zijn tuin in Heerle waarop hij in Schots officierstenue staat. Dat uniform mocht hij echter niet aan als hij op stap ging, dat nam hij mee en buiten het dorp verkleedde hij zich dan. Zij vertelt ook over de minder goede relatie die er was tussen haar man en kapelaan Froger. Zo moest Versijp eens met een vrachtwagen weg en bleef een paar dagen weg in het hartje van de winter. Ook Froger vroeg om een vrachtwagen om in België glas te gaan halen. Hij bleef daarmee dagen weg en kreeg ze van de bevrijders uitgemeten omdat die



Een foto gemaakt in Bastogne. Piet Versijp was hier tijdens het Ardennenoffensief.
(foto: coll. fam. Versijp).



De Amerikanen Cambell en Smith met een door hen buitge-
maakte vlag met hakenkruis bij de slag om Walcheren. Foto:
coll. fam. Versijp.

4

hun vrachtwagen niet konden gebruiken. "Dat verstevigde de vriendschapsbanden tussen mijn man en kapelaan Froger niet", zegt mevrouw Versijp. Later hoorde ze dat haar man bij Bastogne was geweest tijdens het Ardennen-offensief. Hij maakte daar zelfs in enkele stille momenten ook wat foto's. Die foto's waren op dat moment uiterst geheim. 5) In die tijd dat haar man soms dagen weg was, stond ze heel wat angst uit. "Ik wist niet waar hij was, hoe lang hij weg zou blijven en wat hij deed", vertelt mevrouw Versijp. "Hij vertelde me niets en later ook maar heel mondjesmaat".

5 MEI.

En toen kwam 5 mei, de dag van de eigenlijke bevrijding. Mevrouw Versijp hoorde het nieuws toen ze boven foto's af zat te drukken. ("Ik deed dat zelf, want mijn man morste altijd de ontwikkelaar en dat gaf bruine vlekken op ons lichte zeil!") Het werd een compleet feest, ook voor de Amerikanen die inmiddels in Heerle waren neergestreken. In het tentenkamp in de Hazelaar, spijkerde men van dolle vreugde het WC-huisje dicht. "War is over - closed" schreven ze er op!

VLAGEN.

In vlagen komen er bij mevrouw Versijp nog wat herinneringen boven drijven. Zoals bij het ophalen van de moffenmeiden. "Mijn man wilde daar niet aan meedoen, want er waren zoveel meisjes die wel eens iets met een Duitse jongen hadden gehad". In gedachten ziet ze nog een jonge vrouw zitten in het huis van de catechisten. Ze was, duidelijk zichtbaar, in verwachting, en van iedereen die langs kwam kreeg ze een schop. Dat kon haar goedkeuring niet wegdragen. Ze denkt ook even terug aan Jan Haarhuis die na de beschieting van de pastorie door een gat in de gevel het gebouw binnendrong en een stafkaart weghaalde. Zij meent zich te herinneren dat hij die, kruipend en sluipend door de sloten en onder de spoordijk door naar de Canadezen heeft gebracht. 6) Ze moet ook lachen bij de herinnering aan klompenmaker



mr. Piet Versijp in zijn achtertuin in Schots uniform

4

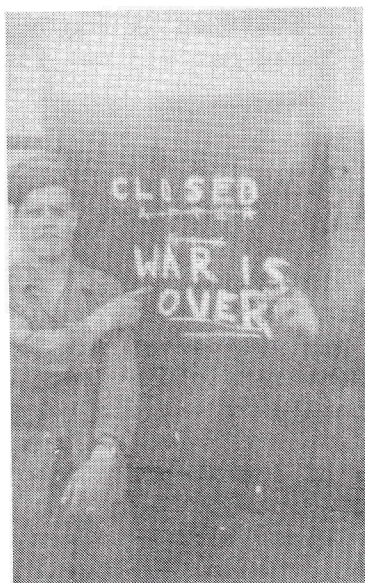
Meul die heel wat klompen (wooden shoes) moest maken voor de Amerikanen, die een souvenir mee naar huis wilden nemen. "Vaak heb ik tegen hem gezegd dat hij de binnenkant niet zo netjes af moest werken omdat die klompen toch nooit gedragen zouden worden. Maar hij was te veel vakman om dat niet te doen", weet mevrouw Versijp nog.

HULPGOEDEREN.

Op een bepaald moment kwam er ook een stroom van 'hulpgoederen' naar Heerle op gang. "Kort na de bevrijding had ik een brief naar mevrouw Cleaver, de vrouw van een van de ingekwartierde Amerikanen geschreven, waarin ik vertelde hoe hier de bevrijding in zijn werk was gegaan", verhaalt mevrouw Versijp. Die brief werd voorgelezen in de plaatselijke Lionsclub en de leden stuurden allerlei hulpgoederen naar Heerle. Die brief ging in Amerika een eigen leven leiden, want tot uit de Zuidelijke Staten kwamen er na de oorlog regelmatig pakketjes in Heerle aan. "Omdat mijn man penningmeester was van de Vincentius-vereniging, wist hij in welke gezinnen de nood het hoogst was en hij deelde die steeds uit aan de meest hulpbehoevenden", gaat mevrouw Versijp verder. En dan is er nog de schuilkelder achter de wagenmakerij van Doggen. Die werd na de oorlog gevuld met bommen, granaten en allerlei ander oorlogstuig. "Daar ging zand over 'en wat je niet meer ziet is weg' zegt men in Heirel", merkt mevrouw Versijp lachend op. "Het zou me niets verbazen als al die rommel er nog steeds ligt, want ik heb niet meer meegemaakt dat het weggehaald is!" 7)

NAAR ROTTERDAM.

Na de oorlog bleef Piet Versijp nog enige jaren werkzaam als onderwijzer in Heerle, maar op 5 juni 1954 werd het dorp verruild voor de stad Rotterdam. In de jaren na de oorlog was ook Gérard nog geboren en in Rotterdam zag jongste dochter Angela het levenslicht. Met een kleine anekdote besluit de levenslustige mevrouw Versijp, die inmiddels haar dagen slijt met het maken van schilderijen en zelfs een expositie had in het Jan Meertenshuis in Rotter-



Een "dubbelfoto". Links een toilet waarop de Amerikaanse militairen direkt na de bevrijding in 1945 schreven dat die gesloten was. Rechts een deel van het kamp nabij de Hazelaar.

Foto: coll. fam. Versijp.

dam, haar verhaal. "Piet Eijsermans had in Heerle de bijnaam van 'De Pan'. Op een dag kwamen mijn zoon Johan en Jan Stroop (de zoon van Janus) hem op de fiets tegen in de Waterstraat bij de Kellebeek. Samen begonnen ze te zingen 'Ik heb de wereld rondgerezen, al voor een jaar of tien, maar een Panneke zonder deksel heb ik nog nooit gezien'. De man werd daarover zo kwaad dat hij met fiets en al de beek in reed!"

Wouw/Etten-Leur, mei 1990.

René Hermans.

NOTEN:

1. In het nummer 1/2-'85 van De Vierschaer vertellen Frans Froger, de broer van de kapelaan, en Jan Haarhuis over de bevrijding van Heerle. In hun verhaal en dat van mevrouw Versijp komen wat tegenstrijdigheden voor. Desondanks is gekozen voor het handhaven van die verschillende visies.
2. Mevrouw Versijp bewaart de brief nog steeds. Bij dit artikel is een copie ervan afgedrukt.
3. Volgens Frans Froger had zijn broer Willem in een telefoonkastje bij het station een geheime telefoonlijn waarmee hij ook gegevens doorstuurde naar de bevrijders.
4. Het 'Kettingkastje' wordt in het verhaal van Froger beschreven als een huis vol activiteit van het verzet van Heerle. Froger zou van daaruit zelfs een telefoonnet met een aantal schuilkelders hebben opgebouwd.
5. Een van de foto's is bij dit artikel opgenomen.
6. Haarhuis zelf vertelt in het artikel 'Kapelaan Froger en Nieuw-Moerbeek' in De Vierschaer 1/2-'85 dat een van de gebroeders Veenendaal de kaart naar Breda bracht.
7. Bij de gemeente Wouw kon men bevestigen noch ontkennen of de lading oorlogstuig verdwenen is.



Een foto van de bemanning van het afweergeschut dat was opgesteld tussen de Hazelaar en Wouw om Vl's neer te schieten. Op de zijkant van de wagen achter de militairen werd elke voltreffer genoteerd. De foto werd genomen door mr. Versijp, maar in spiegelbeeld afgedrukt. Foto: coll. fam. Versijp.



Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

